

Neolit

Neolithic

Boleradice (okr. Břeclav)

„Vorlíčky“, parc. č. 3725/2.

Lengyelská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o.

Lokalizace: S-JTSK: -586279, -1187551; -586334, -1187629; -586337, -1187681; -586241, -1187675

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou základní technické vybavenosti pro následnou stavbu rodinných domů, tedy inženýrskými sítěmi a komunikací. Vlastní výzkum probíhal v souběhu s vlastní stavbou, a sice od září do prosince 2024.

Stavba se nacházela na mírném svahu orientovaném na severovýchod, a především na jeho spočinku, odkud se otevírá široký pohled nad údolí říčky Haraska. Lokalita je známá z leteckých snímků, na kterých je možné rozeznat několikanásobné kruhové porostové příznaky. V létě roku 2009 zde provedl sondáž J. Unger a na řezu struktury se mu podařilo zachytit dvojité kruhový příkop, který interpretoval jako rondeloid z doby bronzové (Unger 2009). Jeho dataci však lze vzhledem k nízkému množství získaného materiálu považovat za problematickou.

Stavební zábor do prostoru kruhového areálu nezasahoval, nacházel se však v jeho těsné blízkosti. Geologické podloží lokality je tvořeno sprašemi, které jsou uloženy relativně mělko pod povrchem (do cca 40 cm). Ve středu stavby se však nachází cca 1 m

mocná terénní deprese/rýha vyplněná svahovými sedimenty. Přibližně 1 m pod vrstvami spraše je možné rozeznat pohřbenou půdu ze starších fází pleistocénu. Je však bez archeologických nálezů. Nadmořská výška se zde pohybuje od 225 do 240 m.

V průběhu zemních prací se podařilo zachytit několik desítek archeologických objektů. Na základě získaného materiálu je můžeme datovat do období lengyelské kultury a dále do doby halštatské a laténské (viz oddíl Doba železná).

Období lengyelské kultury bylo na lokalitě zastoupeno především stavebními a sídlištními jámami (obr. 1) obsahujícími četný především keramický inventář (také fragmenty bíle malované keramiky), méně potom kostí a štípané kamenné industrie. Lokalizováno bylo také několik žlabovitých objektů o rozměrech cca 2 × 0,5 m a hloubce 1 m, ovšem téměř bez datovacího materiálu. Vyšší struktury, případně jejich orientaci, se nepodařilo identifikovat. Částečně odkrytému půdorysu dlouhého domu by mohlo náležet 10 kůlových jam situovaných v jedné řadě.

Během výzkumu se podařilo zdokumentovat část polykulturní lokality s osídlením zastoupeným několika pravěkými obdobími, což dokládá oblíbenost místa. Strategičnost lokality zřejmě spočívala i ve velmi dobrém výhledu do okolí. V současné době se však na místě nenachází vodní zdroj, a celý prostor je navíc značně ovlivněn svahovou erozí.

Literatura

Unger, J. 2009: Boleradice 2009. Rkp. nálezové zprávy č. j. 32/10.

Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Ústav archeologické památkové péče, v. v. i. DOI: 10.60585/M-TX-202300220.

Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202300220>.

Summary

Part of a multi-period settlement at the site known as ‘Vorlíčky’, including several features dating to the Lengyel culture period (Fig. 1), was uncovered during a rescue archaeological excavation on the south-western edge of the built-up area of Boleradice (Břeclav District).

Richard Bíško



Obr. 1. Boleradice. Objekt lengyelské kultury č. 514. Foto R. Bíško.

Fig. 1. Boleradice. Feature No. 514 of the Lengyel culture. Photo by R. Bíško.

Bošovice (okr. Vyškov)

„Příděl u háječka“, „Novosady“.

Lengyelská kultura. Sídliště, příkopové ohrazení. Geofyzikální průzkum. Průzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0512936N, 16.8521072E

Již od roku 2020 probíhá systematický výzkum lengyelského osídlení v prostoru Ždánického lesa a jeho blízkého okolí, v rámci kterého se zde podařilo prokázat dříve neznámý fenomén budování ohrazených areálů zpravidla nepravidelně oválného tvaru. Těchto, příkopy a valy vymezených areálů, registrujeme aktuálně

šest, přičemž z prostorového hlediska se váží především do střední a východní část Ždánického lesa (cf. Čížmář et al. 2021; Urban, Bartík 2022; Bartík, Urban 2023a; 2023b; Bartík et al. 2023). V roce 2024 se podařilo prokázat existenci dalšího ohrazení, tentokrát však na západním okraji zájmové oblasti, u jižního okraje katastru obce Bošovice, v poloze „Příděl u háječka“. Ohrazení bylo identifikováno díky porostovým příznakům na ortosnímčích zemského povrchu (obr. 2) a následně zkoumáno povrchovými sběry a geofyzikálním měřením. Lokalita se rozprostírá na mírném svahu uklánějícím se k jihu až jihozápadu od kóty „Novosady“ (350,3 m) s nadmořskou výškou oscilující od 325 do 352 m n. m. Geologické podloží je tvořeno převážně spraší. Ohrazení má nepravidelně oválný tvar o rozměrech 300 × 200 m a sestává z dvojice příkopů, které probíhají paralelně vedle sebe ve vzdálenosti 6–8 m. Geofyzikální prospekce se navíc podařilo prokázat i existenci cca 0,8 až 1 m širokého palisádového žlabu, který není patrný na leteckých snímcích, a jenž obíhá vnější příkop téměř po celém obvodu ve vzdálenosti 5–6 m od jeho vnější hrany. Ohrazení je přerušeno několika vstupy s bránami v podobě vně vytažených nebo do tvaru písmene „L“ zahnutých antů. Uvnitř ohrazení se nachází stovky zahloubených objektů, navíc s náznaky urbanistického uspořádání zástavby. Další, avšak ne již tak husté, koncentrace potenciálních objektů se nacházejí i mimo prostor ohrazení, a to do všech světových stran. Za zmínku stojí především výskyt charakteristických rozměrných hliníků, z nichž některé jsou prstencovitě rozmístěny okolo ohrazeného areálu, a další skupina se nachází zejména severovýchodně od něj. Dosavadními povrchovými průzkumy byla získána menší kolekce archeologického materiálu obsahujícího kromě několika atypických střepů především štípanou kamennou industrii, zhotovenou primárně z rohovce typu Krumlovský les, variety II a tři kusy broušené industrie (dva úštěpy a polotovar sekerky) z metabazitu typu Želešice. Uvedené nálezy korespondují s předpokládaným datováním osídlení do mladší až pozdní fáze mladého neolitu. Reálné stáří fortifikace odhalí až řádný sondážní výzkum. Ohrazený areál je pravděpodobně součástí mnohahektarového sídliště, jehož celkový rozsah a struktura

budou předmětem dalšího výzkumu. Je vysoce pravděpodobné, že s tímto sídlištěm souvisejí (a mohou tvořit jeho jižní okraj) nepočtené nálezy lengyelské kultury, které byly v minulosti získány povrchovými sběry přibližně 350 m jihozápadně od jižního okraje ohrazení (cf. Kuča, Škrdla 2011).

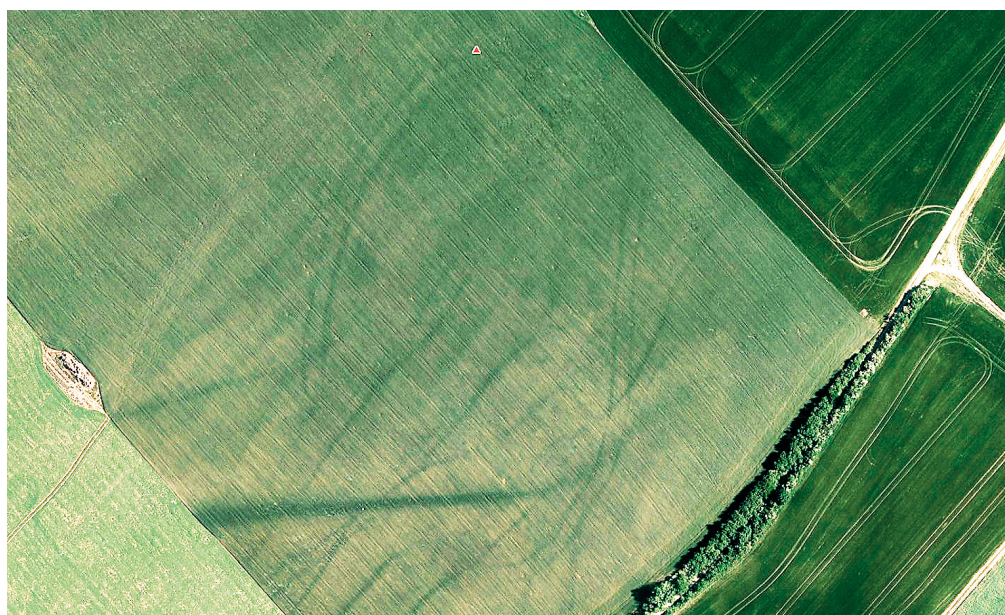
Literatura

- Bartík, J., Urban, E. 2023a:** Lovčice (k. ú. Lovčice u Kyjova, okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 64(1), 187.
- Bartík, J., Urban, E. 2023b:** Ždánice (k. ú. Ždánice, okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 64(1), 187.
- Bartík, J., Urban, E., Cibulka, D., Vrána, L. 2023:** Snovídky (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů* 64(1), 195–196.
- Čížmář, I., Hajnalová, M., Martínek, J., Parma, D., Popelka, M., Urban, E. 2021:** Nová pravěká ohrazení na Vyškovsku. Výsledky využití digitálních výškopisných modelů a terénní prospekce v roce 2020. *Pravěk. Nová řada* 29, 193–208.
- Kuča, M., Škrdla, P. 2011:** Bošovice (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů*, 52(1), 159–160.
- Urban, E., Bartík, J. 2022:** Mouřínov (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů* 63(1), 202.

Summary

In 2024, a Lengyel enclosed site was discovered on the western edge of the Ždánický les, near the southern boundary of the Bošovice cadastral area, in the 'Příděl u háječka' field (Vyškov District). The enclosure was identified through cropmarks visible on orthoimages of the Earth's surface (Fig. 2) and was subsequently investigated using surface and geophysical survey. The enclosure has an irregularly oval shape measuring 300 × 200 m and consists of two parallel ditches situated 6–8 m apart. A geophysical survey also confirmed the existence of a palisade trench, which runs around the outer ditch, 5–6 m from its outer edge for almost the entire perimeter. The enclosure is interrupted by several entrances. It forms part of a multi-hectare settlement, which will be the subject of further research.

Jaroslav Bartík, David Cibulka, Eliáš Urban



Obr. 2. Bošovice. Porostové příznaky ohrazení. Podkladová mapa: mapy.cz; autor J. Bartík, D. Cibulka.

Fig. 2. Bošovice. Cropmarks of the enclosure. Base map: mapy.cz; author J. Bartík, D. Cibulka.